

Festtale til 40, 50, 60 og 70 års jubilæum hos Kreds Midtjylland i Dansk Sygeplejeråd

Hvor ser I skønne ud!

Stort tillykke til jer, der i dag fejrer 40, 50, 60 og 70 år som sygeplejersker.

Jeg har virkelig glædet mig til at stå her og tale for jer.

Jeg hedder Nicolaj Laue Juhl. Jeg er sygeplejestuderende på 7. semester på Københavns Professionshøjskole og er lige nu i gang med mit bachelorprojekt om unge med kræft og deres mentale sundhed. Om få måneder håber jeg selv at kunne kalde mig sygeplejerske.

Jeg har også haft to års orlov fra studiet for at kæmpe for fremtidens sygeplejersker som forperson for Sygeplejestuderendes Landssammenslutning, vores over 7.000 medlemmer, og som en del af hovedbestyrelsen i Dansk Sygeplejeråd.

Men i dag er det ikke min generation, vi først og fremmest skal fejre. Det er jer.

Jer, der for 40, 50, 60 og 70 år siden stod med et eksamensbevis i hånden, nålen på kitlen og kunne kalde jer sygeplejersker.

Tænk lige over det.

I blev alle sygeplejersker, før jeg overhovedet blev født.

Nogle af jer blev sygeplejersker før mobiltelefonen. Før internettet. Før elektroniske patientjournaler.

Dengang en telefon sad fast i væggen, en journal var noget, man faktisk kunne holde i hånden, og kunstig intelligens lød som noget fra en science fiction-film.

I dag har vi det hele i lommen.

Og alligevel leder vi stadig efter en kuglepen og drikker fortsat stærk kaffe.

I har oplevet et sundhedsvæsen og et fag i enorm forandring.

Min egen bedstemor drømte om at blive sygeplejerske i 1950'erne. Men hun blev bedt om at blive hjemme på gården. Heldigvis er vi kommet langt med ligestillingen siden.

Meget har forandret sig siden I blev sygeplejersker.

Lønnen er højere.

Tempoet er hurtigere.

Karrierevejene er flere.

Indlæggelserne er kortere.

Pensionsalderen er steget.

Behandlingsmulighederne er flere.

Sygeplejerskerne har fået mere ansvar.

Og uddannelsen – ja, den er blevet kortere.

Men én ting går igen. Vi har alle sammen på et tidspunkt stået foran et valg:

Hvad vil jeg bruge mine evner, mit arbejdsliv og en stor del af mit liv på?

I valgte sygeplejen.

Jeg har valgt sygeplejen.

I kender fortiden.

Jeg står midt i nutiden.

Og sammen har vi en aktie i fremtiden.

Det er det, min tale skal handle om i dag.

For fremtiden kommer ikke helt af sig selv.

Siden 2021 er antallet af ansøgere til alle videregående uddannelser faldet med cirka 10 procent.

På sygeplejeuddannelsen er ansøgertallet faldet med 25 procent.

Hver fjerde ansøger er altså forsvundet på fem år.

Det er alvorligt.

For sygeplejen kan ikke eksistere uden mennesker, der vælger den.

Vi kan ikke kun give den demografiske udvikling skylden for, at færre vælger sygeplejen.

Vi må stille en ny diagnose. Og tilbyde en behandling, der faktisk virker og kan vende udviklingen.

Vi skal ikke sove i timen. Sygeplejen skal være et attraktivt og meningsfuldt valg for langt flere unge.

Vi kan diskutere uddannelsesreformer, løn, arbejdsvilkår og politiske løsninger. Og det skal vi.

Men der er også noget andet, vi skal tale om:

Fortællingen om sygeplejen.

Lige nu står vi med mere end 1.000 tomme studiepladser på vores uddannelsessteder. Sidste år havde vi det laveste optag på sygeplejeuddannelsen i 15 år. Udviklingen er ikke en naturlov.

Der er også et lille tegn på, at udviklingen kan vendes. I år blev 3 procent flere optaget på sygeplejeuddannelsen. Alt andet havde også været en katastrofe for sygeplejens fremtid.

Skyggerne fra strejken ved OK21 hænger stadig fast i manges forestilling om sygeplejerskers løn og arbejdsliv:

Et stresset. Presset. Og utaknemmeligt fag, hvor honninghjerter er den største lønstigning, du kan forvente.

Vi ved alle sammen godt, at det kun er en lille del af virkeligheden.
Og her ligger måske også en del af løsningen.

Unge, der overvejer, men fravælger sygeplejen, peger på arbejdsvilkår og løn som væsentlige årsager.

Samtidig siger 9 ud af 10 af dem, der vælger sygeplejeuddannelsen, at muligheden for at gøre en positiv forskel for andre har været afgørende for deres valg.

Det giver håb.

For interessen for sygeplejens kerne er der stadig. Men vi skal blive langt bedre til at vise det fag og det arbejdsliv, der ligger på den anden side af overskrifterne.

Det ved I bedre end de fleste.

I besidder kolossal erfaring fra sygeplejen.

Prøv lige at forestille jer, hvor mange patienter og borgere der gennem de år har mødt en af jer.

Hvor mange pårørende I har beroliget.
Hvor mange kolleger I har lært noget.
Hvor mange sygeplejestuderende, som I har inspireret.
Hvor mange nattevagter I har taget.

Hvor mange gange I er gået hjem fra arbejde og har tænkt på en patient, selvom vagten for længst var slut.

Hvor mange gange I er gået hjem og har vidst: I dag gjorde jeg faktisk en forskel for et andet menneske.

De historier findes ikke i en rekrutteringskampagne. De findes hos jer. Så brug dem.

Fortæl dem til jeres børn og børnebørn. Til den unge, der står og skal vælge uddannelse. Fortæl selvfølgelig også om det, der var svært. Men fortæl hele historien.

For de historier er en modgift til fortællingen om sygeplejen som et fag, man kun bliver stresset, presset og underbetalt af.

Hvis diagnosen er, at for få unge kan se det attraktive og meningsfulde arbejdsliv i sygeplejen, så er en del af behandlingen, at vi bliver bedre til at vise dem det.

Og den behandling kan vi alle sammen være med til at give uanset jubilæumsår.

Uddannelsen er også på vej ind i et nyt kapitel.

Da I blev uddannet, var I elever.

I var ansat under uddannelsen, fik elevløn, og mange af jer endda betalt kost og logi. I dag er vi studerende på en professionsbacheloruddannelse. Betaler selv for vores studiebolig, studiebøger, transport og madpakker.

Og jeg tror, at hvis vi satte os ved samme bord og sammenlignede vores uddannelser, ville begge generationer nok indimellem tænke:

"Hvordan i alverden kunne de andre blive sygeplejersker på den måde?"

Men uddannelsen har altid forandret sig.

Som forperson for SLS var en af mine helt store opgaver at kæmpe med regeringen om en ny sygeplejeuddannelse.

Regeringen ville afskaffe vores bachelorprojekt og forkorte vores uddannelse. Vi ved godt, at kortere uddannelse betyder mindre respekt.

Det ville vi ikke finde os i SLS. Vi holdt aktion foran Christiansborg, hvor vi gav honninghjerter tilbage til politikerne i protest mod uddannelsesreformen. Det blev bemærket i regeringstoppen og i forhandlingsrummet.

Vi vandt slaget om bachelorprojektet og bevarede adgangsbilletten til kandidatuddannelserne og forskervejen. Vi kunne ikke forhindre, at uddannelsen blev tre måneder kortere.

Næste sommer åbner den nye sygeplejeuddannelse.

Den kommer blandt andet til at rumme mere teknologi og sundhedsinnovation, bedre sammenhæng mellem praktik og uddannelsessteder, mere feedback og investeringer i simulationstræning.

I 25 år har vi sygeplejestuderende ikke været ansat under uddannelsen og modtaget SU.

Men fra februar 2027 bliver vi igen ansat i den sidste lange praktik. Vi bliver en del af normeringen i det omfang, det er muligt og forsvarligt. En historisk forandring af uddannelsen. En del af arven fra trepartsaftalen. På en måde bevæger historien sig altså lidt i ring.

Vi fik heldigvis sat hegnsplæne om læringen, betalt overarbejde og ret til studiedage i OK26. Overenskomsten er ikke perfekt. Nu har vi et fundament at bygge videre på.

Det er en svær balance. Vi vil ikke udnyttes som billig arbejdskraft, men vi vil også gerne have mere ansvar i slutningen af uddannelsen. Om det vil tiltrække flere, det må tiden vise.

Der er også et andet jubilæum i år.

Det er 75 år siden, de første syv mænd fik adgang til sygeplejeuddannelsen som et eksperiment, fordi der manglede sygeplejersker.

Syv mænd.

75 år senere er kun cirka 4 procent af landets sygeplejersker mænd, og kun 9 procent af de sygeplejestuderende er mænd.

Dengang i 1951 udtalte forstanderinden på Aarhus Kommunehospital, Betty Gødstrup sådan om mænd i sygeplejen:

“Uden at forklejne mændene kan man også spørge, om mænd vil egne sig ligeså godt til sygepleje som kvinder. Det er de specielt kvindelige egenskaber som moderinstinkt, trangen til at hjælpe andre, et blidt temperament, der er brug for i sygeplejen.”

Måske er det ikke så overraskende, at den holdning gjorde sig gældende dengang. Det er til gengæld opsigtsvækkende, at opfattelsen af, at kvinder er bedre til at yde omsorg og hjælpe andre, stadig fylder meget i vores samfund.

I 2020 var jeg afløser i hjemmeplejen under coronakrisen og fik stort ansvar for syge og udsatte ældre. Det åbnede mine øjne for det meningsfulde og spændende ved arbejdslivet i sundhedsvæsenet. Jeg har altid drømt om at gøre en forskel for børn og unge, som har ondt i livet eller står uden for samfundet.

Efter at have læst om sygeplejeuddannelsen og efter lange samtaler med min mor, som var hjemmesygeplejerske, valgte jeg derfor at søge ind på uddannelsen.

“Jeg overvejer at læse til sygeplejerske,” sagde jeg stolt på min arbejdsplads. Men de første par reaktioner var:

“Hvorfor søger du ikke ind på medicinstudiet?”

“Er du sikker på, at det er noget for dig?”

“Der er kun kvinder – mon du vil trives i det?”

Jeg blev hurtigt klar over, at en “rigtig” sygeplejerske i manges øjne er en kvinde, og at der er mange kønsstereotyper forbundet med sygeplejen.

Vi unge vælger uddannelse og karrierevej ud fra det, vi kan spejle os i, og her har sygeplejen ikke formået at vise, at der også er plads til og potentiale for flere mænd.

Helt ærligt! Vi har en gigantisk rekrutteringsudfordring, når det handler om at få flere mænd til at vælge sygeplejen.

Derfor glæder det mig også, at der netop i 75-året starter Danmarks første nye landsdækkende projekt for at få flere mænd til at vælge sygeplejen drevet af SLS.

Jeg håber, at nogle af jer, når vi en dag fejrer 100-året, vil kunne kigge rundt og konstatere:

Det hjalp faktisk. Det er også en vigtig ligestillingskamp.

Der er mange forandringer på vej. Nogle kender vi. Sundhedsreformen. Uddannelsesreformen. Mere hjemmebehandling. Andre kommer til at overraske os.

Men hvis der er én ting, jeres jubilæer beviser, så er det vel, at sygeplejen har forandret sig før. Og at sygeplejersker har kunnet følge med. Mere end det.

Sygeplejersker har været med til at skabe forandringerne.

Derfor mener jeg også, at vi skal turde have store ambitioner for fremtidens sygepleje og sundhedsvæsen. Vi er den største faggruppe i sundhedsvæsenet. Vi står tæt på patienterne, borgerne og de pårørende.

Vi ser, når noget fungerer. Og vi ser ofte også meget hurtigt, når det ikke gør. Derfor skal sygeplejersker ikke kun høres, når vi diskuterer løn og arbejdsvilkår. Vi skal også tage vores plads, når fremtidens sundhedsvæsen bliver udviklet.

Når vi taler om teknologi.

Når vi taler om ny forskning.

Når vi taler om forebyggelse.

Og når vi beslutter, hvordan vi sikrer, at omsorgen ikke forsvinder, når sundhedsvæsenet bliver mere effektivt og digitalt. For teknologi og kunstig intelligens kan meget. Men den kan ikke erstatte det kliniske blik. Omsorgen. Sygeplejersken.

Og kunstig intelligens kan ikke mærke det, som erfarne sygeplejersker som jer opdager, allerede inden I træder ind på stuen eller ind ad døren. Det er unikt.

Til januar håber jeg, at jeg selv kan kalde mig sygeplejerske. Så begynder min historie i faget for alvor. Og hvis jeg er så heldig, at nogen inviterer mig til mit eget 40-årsjubilæum i 2067, håber jeg, at jeg kan stå med lige så mange erfaringer, som I har i dag.

Jeg håber, at jeg kan fortælle, at flere unge valgte sygeplejen.

At vi fik ligeløn.

At flere mænd valgte faget.

At vi fik et endnu bedre arbejdsliv.

At sygeplejersker fik større indflydelse på sundhedsvæsenet.

At vi tog teknologien til os uden at omsorgen og mennesket forsvandt ind i den.

Men hvis noget af det lykkes, bliver det ikke kun min generations fortjeneste.
For vi begynder ikke fra nul.

Vi overtager et fag, som generationer før os har udviklet, forsvaret og båret.
Et fag, som I har været med til at forme.

Måske er det i virkeligheden dét, et jubilæum handler om. Ikke bare at se tilbage på de år, der er gået. Men at opdage, at noget af det, man har gjort, lever videre i mennesker, man måske aldrig selv kommer til at møde.

Når jeg om få måneder forhåbentlig træder ud i sundhedsvæsenet som sygeplejerske, træder jeg derfor ikke ind i et tomt rum. Jeg træder ind i noget, I har været med til at bygge.

Og en dag bliver det min generations opgave at give det videre. For sygeplejen tilhører ikke én generation. Vi arver den af dem, der kom før os.

Vi former den i vores egen tid. Og så giver vi den videre til dem, der kommer efter. Så tak.

Tak for de patienter og borgere, I har reddet.
Tak for de kolleger og studerende, I har lært fra jer til.
Tak for de kampe, I har taget.
Tak for det fag, I har været med til at give videre.

Og først og fremmest: Stort tillykke med jeres 40-, 50-, 60- og 70-års jubilæum.

I dag er det jer, vi fejrer.